

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการ ความรู้ของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี

Factor relating to farmer's knowledge and behavior about knowledge management in Suphanburi province

พัชรารัตน์ ศรีบุญเรือง^{1*}

Pacharavadee Sriboonruang^{1*}

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร 2) ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการความรู้ 3) พฤติกรรมของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการความรู้ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความรู้ และข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการจัดการความรู้ของเกษตรกร อำเภอเมือง และอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ แกนนำเกษตรกร อำเภอเมือง จำนวน 39 คน และอำเภอหนองหญ้าไซ จำนวน 75 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกรอำเภอเมือง และอำเภอหนองหญ้าไซ อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในภาพรวมของเกษตรกรทั้งสองอำเภออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความสัมพันธ์ของข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความรู้ในการจัดการความรู้ พบว่า ในอำเภอเมือง ระดับการศึกษาของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกร และอายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ของเกษตรกรอำเภอเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการความรู้ ในขณะที่ รายได้ของเกษตรกรอำเภอหนองหญ้าไซ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการความรู้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01

คำสำคัญ: ความรู้, พฤติกรรม, การจัดการความรู้, ส่งเสริมการเกษตร, เกษตรกร

ABSTRACT: The objectives of the research were to study 1) demographic characteristics of farmers 2) knowledge of farmers in knowledge management 3) behavior of farmers in knowledge management 4) relationship between demographic characteristics, knowledge and demographic characteristics and behavior of farmers about knowledge management. The sample were 39 leader of farmers in Mueang district and 75 leader of farmers in Nongyasai district. Simple random sampling was used in the study. The tool to collect data was an interview schedule. Statistical analysis were obtain through frequency, percentage, mean, standard deviation and chi-square. The results found that farmers' knowledge about knowledge management in Mueang and Nongyasi district was founded that in the high level and the overall of knowledge management behavior in both districts was in the moderate level. Educational level of farmers in Mueang district had the relationship with knowledge management as well as age, educational level, member of family in Mueang district had relationship with knowledge management behavior. Besides, income of farmers in Nongyasai district had relationship with knowledge management behavior at 0.05 and 0.01 level of significance.

Keywords: knowledge, behavior, knowledge management, agricultural extension, farmers

¹ ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Chatujak, Bangkok 10900, Thailand

* Corresponding author: fagrpsds@ku.ac.th

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กล่าวว่า เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จึงได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้อุดมการณ์พัฒนาพื้นที่ภารกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

ในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) หรือที่เรียกว่า KM จึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคน ในการดำเนินการจัดการความรู้มีบุคคลหรือคนสำคัญในหลากหลายบทบาทหลากหลายรูปแบบ ที่ต่างคนต่างทำหน้าที่ในบทบาทของตนเองให้ดีที่สุดแต่ต้องมีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทำงานที่ดีและเหมาะสมที่สุด การจัดการความรู้ เรียกได้ว่าเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการบรรลุเป้าหมายอย่าง

น้อย 3 ประการไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดการให้มีการค้นพบความรู้ ความชำนาญที่แฝงเร้นในตัวคน หาทางนำออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตกแต่งให้ง่ายต่อการใช้สอยและมีประโยชน์เพิ่มขึ้น มีการต่อยอดให้ดังงาม และใช้ได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงและกาลเทศะยิ่งขึ้น มีความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมเกิดขึ้น (สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557)

ในภาคการเกษตร การจัดการความรู้ของชุมชนเกษตรกรจึงเป็นกระบวนการดึงความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวบุคคล (Tacit knowledge) ที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย โดยนำมาจัดเป็นกระบวนการ พัฒนาเป็นระบบ โดยอาจอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการค้นหาและจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเอง เรียนรู้จากความสำเร็จของแต่ละบุคคล (Best Practice) รวมตัวกันเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice) เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของคนในชุมชน ในการนำความรู้ไปพัฒนาการทำงานด้านการเกษตรให้ได้ผลผลิตที่ดี สามารถแข่งขันทางการตลาดได้ อีกทั้งเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่มีการปลูกข้าวเป็นลำดับต้นๆ ของประเทศไทย อีกทั้งภาครัฐรวมถึงกลุ่มเกษตรกร ได้ให้ความสำคัญกับการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยอำเภอเมืองและอำเภอหนองหญ้าไซ เป็นอำเภอที่มีกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่มีความเข้มแข็ง และมีการปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่ภาครัฐให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการความรู้ให้แก่เกษตรกร

ดังนั้น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และพฤติกรรมของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกร จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้ถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสู่ความสมดุลและยั่งยืนต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร อำเภอเมือง และอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกร อำเภอเมือง และอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกร อำเภอเมือง และอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความถี่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ และข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกร อำเภอเมือง และ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ ประชากร ได้แก่ เกษตรกร อำเภอเมือง จำนวน 43 คน และเกษตรกร อำเภอหนองหญ้าไซ จำนวน 82 คน รวมจำนวน 125 คน ซึ่งมีคุณสมบัติในการพิจารณาดังนี้ 1) เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการลดต้นทุนการผลิตข้าว 2) เข้าร่วมโครงการลดต้นทุนการผลิตข้าวมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยมีวิธีการหาขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95) (วรรณิ แกมเกต, 2555) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเกษตรกร จังหวัดสุพรรณบุรี ใน อำเภอเมือง จำนวน 39 คน และ อำเภอ หนองหญ้าไซ จำนวน 75 คน รวม 114 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี ตอนที่ 2 ความรู้ของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี เกี่ยวกับการจัดการความรู้ ตอนที่ 3 พฤติกรรมของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี เกี่ยวกับการจัดการความรู้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรง (validity) ของเครื่องมือและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (try out) จำนวน 30 ชุด ทดสอบความเชื่อมั่นได้ (reliability) ได้ค่า cronbach's alpha เท่ากับ 0.87

ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ วัดจากคะแนนความสามารถในการจำ แบ่งออกเป็นความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ซึ่งเป็นข้อเท็จจริง วิธีดำเนินงาน และหลักการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ จำนวน 10 ข้อ โดยให้พิจารณาว่าคำถามนั้นถูกหรือผิด และมีการกำหนดค่าคะแนน คือ

ตอบถูก มีค่าคะแนน 1 คะแนน

ตอบผิด มีค่าคะแนน 0 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.00 -0.33 หมายถึงระดับความรู้น้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.34-0.67 หมายถึงระดับความรู้ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.68-1.00 หมายถึงระดับความรู้มาก

ข้อมูลพฤติกรรมการจัดการความรู้ของเกษตรกร ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระดับโดยให้คะแนนดังนี้

ปฏิบัติมาก (ปฏิบัติทุกครั้ง) = 3 คะแนน

ปฏิบัติปานกลาง (ปฏิบัติบางครั้ง) = 2 คะแนน

ปฏิบัติน้อย (ปฏิบัติบ่อย/ไม่ปฏิบัติ) = 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.00 หมายถึงปฏิบัติมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.67-2.33 หมายถึงปฏิบัติปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.66 หมายถึงปฏิบัติน้อย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และค่าไคสแควร์ (chi - square) และกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 0.01

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

เกษตรกรอำเภอเมือง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 69.2 ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็น

ร้อยละ 35.9 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 84.6 จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 53.8 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 รายได้อยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 35.89 รายได้รวมของครอบครัวอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 46.15 และมีที่ดิน 21-30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 43.59

เกษตรกรอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51.9 ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.2 ส่วนใหญ่

มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 85.5 จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 74.0 จำนวนสมาชิกในครอบครัว คือ 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 คน รายได้อยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รายได้รวมของครอบครัวอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 40.77 และมีที่ดิน 21-30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.47

ตอนที่ 2 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการความรู้

Table 1 The mean and standard deviation about knowledge management of farmers in Mueang and Nongyasai district

Knowledge of farmers about knowledge management	Mueang District (n=39)			Nongyasai District (n=75)		
	\bar{x}	S.D	Level of Knowledge	\bar{x}	S.D	Level of Knowledge
1. KM is the data collection from the explicit knowledge of human and collect data in the system	1.00	.00	High	.91	.29	High
2. Experience is a tacit knowledge	.97	.16	High	.91	.29	High
3. Explicit knowledge is the knowledge that can transfer to others in type of books and manual etc.	.95	.22	High	.89	.31	High
4. Knowledge is from book only	.82	.39	High	.79	.41	High
5. KM is not necessary to define the need and reason	.49	.51	Moderate	.42	.49	Moderate
6. Telling other persons about your knowledge, you'll be the loser	.89	.31	High	.84	.37	High
7. Community of practice is the informal group of person who interested in the same topic	.79	.41	High	.84	.37	High
8. Technology help us to collect data form other sources into the group source	.92	.27	High	.91	.29	High
9. Technology can help the member of group reach to the knowledge more easier and faster	.92	.26	High	.93	.25	High
10. KM environment must be serious and formal	.56	.50	Moderate	.72	.45	High
11. KM is not necessary to communicate with others	.51	.51	Moderate	.61	.49	Moderate
12. Sharing your knowledge to other make you disputes	.74	.44	High	.86	.35	High
Total	.80	.17	High	.80	.16	High

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกรอำเภอเมืองและอำเภอหนองหญ้าไซในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาประเด็นความรู้ต่างๆ จะเห็นได้ว่า ทั้งสองอำเภอมียุทธศาสตร์อยู่ในระดับ

เดียวกัน ประเด็นเรื่อง บรรยายภาคในการจัดการความรู้จะต้องจริงจัง เคร่งเครียด และเป็นวิชาการ เกษตรกรในอำเภอหนองหญ้าไซ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนอำเภอเมืองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

เนื่องจากเกษตรกรอาจมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการ
ความรู้ในประเด็นนี้ไม่ชัดเจนหรืออาจมีประสบการณ์

ในการจัดการความรู้จากหน่วยงานที่มีช่วยจัดการ
ความรู้ที่มีลักษณะเป็นทางการ

Table 2 The mean and standard deviation of behavior of the farmers in Mueang and Nongyasai district

Behavior of farmers about knowledge management	Mueang District (n=39)			Nongyasai District (n=75)		
	\bar{x}	S.D.	Level of practice	\bar{x}	S.D.	Level of practice
1. You participate in KM activities that provide by government and private sector	2.23	.67	Moderate	2.31	.61	Moderate
2. You learn from farm visit	2.10	.75	Moderate	2.20	.65	Moderate
3. You learn from the successors	2.21	.52	Moderate	2.25	.64	Moderate
4. You share your knowledge and experience with other farmers in your group	2.36	.63	High	2.28	.60	Moderate
5. You share your knowledge and experience with other farmers in other groups	2.13	.57	Moderate	2.14	.65	Moderate
6. You join and sharing activities with friends	2.33	.66	Moderate	2.25	.63	Moderate
7. You join and sharing knowledge with other friend in group	2.02	.63	Moderate	2.12	.65	Moderate
8. You are the community of practice (CoPs)	2.21	.66	Moderate	2.40	.68	High
9. You use sharing technology for learning such as webboard blog chat	1.33	.58	Low	1.35	.66	Low
10. You record your knowledge	2.00	.76	Moderate	2.08	.71	Moderate
11. You search information from many sources before use	2.33	.71	Moderate	2.21	.66	Moderate
12. You do not express your knowledge to others because you are afraid that other people will dislike	1.62	.73	Low	1.84	.69	Moderate
13. You listen to other opinion to improve yourself	2.59	.49	High	2.43	.52	High
14. If you have problem about agriculture, you will have a meeting with your group to solve your problem	2.59	.59	High	2.48	.58	High
15. You apply your knowledge from sharing for using	2.59	.55	High	2.57	.55	High
Total	2.18	.39	Moderate	2.19	.43	Moderate

จาก Table 2 พบว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการ
ความรู้ของเกษตรกรอำเภอเมืองและอำเภอนองหญ้าไซ
ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกร
อาจไม่มีความสำคัญกับการจัดการความรู้มากเท่าที่ควร
และเมื่อพิจารณาจะเห็นว่า เกษตรกรในเขตอำเภอ
เมือง จะมีการรับฟังความคิดเห็น คำติชมจากบุคคลอื่น
เพื่อนำมาปรับปรุงตนเอง และมีการรวมกลุ่มกันเพื่อ
เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการ
การเกษตรเกิดขึ้นในชุมชนมากกว่าเกษตรกรในอำเภอนอง
หญ้าไซ ทั้งนี้ เนื่องจากเกษตรกรมีจำนวน

น้อยกว่าทำให้มีความสนิทสนมและพร้อมที่จะเปิดใจ
พูดคุยกันมากกว่า สำหรับประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด
ได้แก่ เกษตรกรทั้งสองอำเภอ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี
ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น เว็บบอร์ด บล็อก แชท
เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก และ
อาจไม่มีหน่วยงานที่สนับสนุนการอบรมหรือจัดเตรียม
เทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร จึงส่งผลให้เกษตรกรขาด
ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี
ในการจัดการความรู้

Table 3 The relationship between demographic characteristics and knowledge about knowledge management of farmers in Mueang and Nongyasai district

Demographic characteristics	Knowledge about knowledge management					
	Mueang district			Nongyasai district		
	χ^2	p-value	Sig.	χ^2	p-value	Sig.
1. Sex	1.498 ^{ns}	0.287	Non Significant	0.976 ^{ns}	0.323	Non Significant
2. Age	3.804 ^{ns}	0.051	Non Significant	1.422 ^{ns}	0.233	Non Significant
3. Marital Status	0.020 ^{ns}	1.000	Non Significant	0.716 ^{ns}	0.515	Non Significant
4. Educational Level	5.393*	0.020	Significant	3.518 ^{ns}	0.061	Non Significant
5. Number of family member	2.003 ^{ns}	0.157	Non Significant	0.005 ^{ns}	0.945	Non Significant
6. Income	3.467 ^{ns}	0.063	Non Significant	2.927 ^{ns}	0.087	Non Significant
7. Family income	0.958 ^{ns}	0.328	Non Significant	1.108 ^{ns}	0.292	Non Significant
8. Number of Land	0.495 ^{ns}	0.713	Non Significant	0.000 ^{ns}	1.000	Non Significant

ns = Non significant level at 0.05

* = Significant level at 0.05

จาก Table 3 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรอำเภอเมือง การศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกร โดยมีค่า $\chi^2 = 5.393$ และ p-value = 0.020 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ในขณะที่เกษตรกรอำเภอหนองหญ้าไซ ไม่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลใดเลยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกร เนื่องจาก

แม้ว่าเกษตรกรอำเภอเมืองและอำเภอหนองหญ้าไซ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่เกษตรกรอำเภอเมืองมีผู้ที่จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมปลายเป็นลำดับรองลงมา จึงอาจส่งผลให้มีความรู้และสามารถจดจำ ทำความเข้าใจความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ได้มากกว่าเกษตรกรอำเภอหนองหญ้าไซ

Table 4 The relationship between demographic characteristics and behavior about knowledge management of farmers in Mueang and Nongyasai district

Demographic Characteristics	Behavior about knowledge management					
	Mueang District			Nongyasai District		
	χ^2	p-value	Sig.	χ^2	p-value	Sig.
1. Sex	2.235 ^{ns}	0.135	Non Significant	0.010 ^{ns}	0.920	Non Significant
2. Age	5.770*	0.016	Significant	0.583 ^{ns}	0.445	Non Significant
3. Marital Status	0.914 ^{ns}	0.407	Non Significant	1.249 ^{ns}	0.264	Non Significant
4. Educational level	4.744*	0.029	Significant	1.545 ^{ns}	0.214	Non Significant
5. Number of family member	4.496*	0.034	Significant	0.057 ^{ns}	0.812	Non Significant
6. Income	0.268 ^{ns}	0.605	Non Significant	6.858**	0.009	Significant
7. Family income	0.022 ^{ns}	0.882	Non Significant	1.563 ^{ns}	0.211	Non Significant
8. Number of land	0.208 ^{ns}	0.648	Non Significant	1.457 ^{ns}	0.227	Non Significant

ns = Non significant level at 0.05

* = Significant level at 0.05

** = Significant level at 0.01

จาก Table 4 สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ มีดังต่อไปนี้ เกษตรกรอำเภอเมือง อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ขณะที่เกษตรกรอำเภอหนองหญ้าไซ มีเพียงรายได้ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เนื่องจากเกษตรกรอำเภอหนองหญ้าไซส่วนใหญ่มีอายุมากกว่าเกษตรกรอำเภอเมือง ประกอบกับมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า พฤติกรรมจัดการความรู้จึงให้ความสำคัญกับเรื่องของการหารายได้ให้แก่ครอบครัว

สรุปและข้อเสนอแนะ

ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการความรู้

เกษตรกรอำเภอเมืองและอำเภอหนองหญ้าไซมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก เนื่องจากภาครัฐได้สนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรจัดการความรู้ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่อยู่กระจัดกระจายมารวมไว้ เพื่อให้ผู้อื่นสามารถเรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี และคณะ (2554) ได้ศึกษาการจัดการความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอบางคนทีจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า เกษตรกรมีสภาพการจัดการความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

นอกจากนี้ ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกรอำเภอเมืองที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมความรู้ที่อยู่กระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร ให้แสดงออกมา และเก็บอย่างเป็นระบบ อีกทั้งประเด็นความรู้ของเกษตรกรอำเภอหนองหญ้าไซที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ เทคโนโลยีจะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มทำให้เข้าถึงความรู้ได้ง่าย รวดเร็ว แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทราบถึงความสำคัญของการรวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนในการจัดการความรู้ สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ พรพิมล หรรษาภิรมย์โชค (2550) ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้ (Knowledge Management) หมายถึง กระบวนการรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งในและนอกองค์กรที่กระจัดกระจายมาพัฒนาให้เป็นระบบ รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการความรู้เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถแสวงหาความรู้ เรียนรู้ร่วมกัน เข้าถึงความรู้ และส่งเสริมบรรยากาศในองค์กรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ก่อให้เกิดการสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ และการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) ในรูปแบบต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาการองค์กรและเกิดเป็นนวัตกรรมองค์กร อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Durcikova (2004) ที่กล่าวว่า การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ มีความสำคัญกับระบบการจัดการความรู้ เนื่องจากการจัดการความรู้ผ่านออนไลน์มีประโยชน์กรณีที่มีข้อจำกัดด้านเวลาดังนั้น ระบบการจัดการความรู้โดยอาศัยเทคโนโลยีจึงช่วยอำนวยความสะดวกในการนำความรู้มาใช้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ พัชรชาติ (2553) ที่กล่าวว่า กระบวนการรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งในและนอกองค์กรที่กระจัดกระจายมาพัฒนาให้เป็นระบบ รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการความรู้เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถแสวงหาความรู้ เรียนรู้ร่วมกัน เข้าถึงความรู้ และส่งเสริมบรรยากาศในองค์กรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ก่อให้เกิดการสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ และการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) ในรูปแบบต่างๆ

พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้

พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกรอำเภอเมืองและอำเภอหนองหญ้าไซในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Durcikova (2004) ที่กล่าวว่า ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างคุณลักษณะของระบบการจัดการความรู้ การรับรู้ต่อประโยชน์ของระบบการจัดการความรู้ประโยชน์ของระบบการจัดการความรู้ข้อจำกัดด้านเวลา และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านนวัตกรรมและความเป็นนวัตกรรม รวมถึงการนำความรู้มาใช้ใหม่ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมจัดการความรู้

พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกรอำเภอเมืองพบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็น คำติชม จากบุคคลอื่น เพื่อนำมาปรับปรุง, หากมีปัญหาเกี่ยวกับการเกษตรในชุมชนเกิดขึ้น การรวมกลุ่มกันเสนอแนะวิธีแก้ปัญหา และ การประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาใช้ สอดคล้องกับแนวคิดของบินดิทท์ (2547) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการความรู้ไว้ว่า จะต้องมีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน เผยแพร่ กระจาย ถ่ายโอนความรู้ ซึ่งมีรูปแบบและหลายช่องทาง เช่น การจัดงานสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน การสอนงานหรือในรูปแบบอื่นๆ ที่มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หรือมีการถ่ายโอนความรู้ในลักษณะเหมือนจริง (Virtual) ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือระบบ e-learning รวมทั้งการนำไปใช้ประโยชน์ การนำไปประยุกต์ใช้งาน ก่อให้เกิดประโยชน์และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น และเกิดเป็นปัญญาปฏิบัติ การขยายผลให้ระดับความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันในองค์กรสูงขึ้น

พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของเกษตรกรอำเภอเมืองและอำเภอหนองหญ้าไซ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ประเด็นการใช้เทคโนโลยีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น เว็บบอร์ด บล็อก แชนท เป็นต้น เนื่องจากเกษตรกรมีอายุค่อนข้างมาก จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบกับเกษตรกรใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการประกอบอาชีพเพื่อนำรายได้มาใช้จ่ายภายในครอบครัวมากกว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราวดี (2556) ที่ได้ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น บล็อก เพชบุ๊ก และอินเทอร์เน็ตบนมือถือ เนื่องจากไม่มีความรู้และไม่มีความรู้ ทักษะ การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของวิสาหกิจชุมชนจึงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมกา

จัดการความรู้ให้เกิดขึ้นในกลุ่มเกษตรกรมากขึ้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และได้ข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีสถักสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากร/เทคโนโลยีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยี และใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงการทำเกษตร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระดมสมอง เรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา

เอกสารอ้างอิง

- บินดิทท์ วิจารย์. 2547. การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ. ธรรมกมลการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- พรพิมล ธรรมภิรมย์โชค. 2550. การพัฒนาแบบการจัดการความรู้สำหรับหน่วยงานภาครัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชราวดี ศรีบุญเรือง. 2553. การพัฒนาแบบการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีผสมผสาน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เอไอซีเพื่อส่งเสริมการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของนักเรียนแกนนำอายุน้อย. ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษาภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชราวดี ศรีบุญเรือง. 2556. การใช้สื่อสังคมออนไลน์และอินเทอร์เน็ตบนมือถือของวิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานคร. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม. 3: 8-15.
- วรรณิ แกมเกตุ. 2555. วิจัยทางการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559).
- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2557. การจัดการความรู้. แหล่งข้อมูล: <http://goo.gl/NEKx2y>. ค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2556.
- อัปชลิ ยัมสมบุญ และคณะ. 2554. การจัดการความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารบรรณศาสตร์ มศว. 4(2): 56-67.
- Durcikova, A. et al. 2004. The Role of Organizational Climate in the Use of Knowledge. P.2224-2229. Proceedings of the Tenth Americas Conference on Information Systems.